

Frescal, sinònim emfàtic de *fresc* en totes les seves accs., abans aplicat al menjar (docs. mall. de 1433 i 1506, *AlcM*), o a la gent àgil moralment i despreocupada: «si volets estament en cort / siats *frescal*», *BMetge (Sermó, NCL., 48.10)*; amb aplicació a la frescor de les aigües, de les herbes o camps, de les maneres alegres, etc.: ja Lab. 1839 (Belv. no precisa), i és mot dels escriptors Renaix., començant per MAguiló (abans de sortir de Mall.): «les naus juguen amb les ones, / sens por ja dels temporals, / com juguen les papallones / amb les poncelles *frescals*», 1851 (*Antol. Po., 1975, 53*); i per Verdaguier, abans de sortir d'Osona: «ab roynadoras alas *frescals* quan la montanya, / de marinada 'ls ayres anavan refredant, / posa en son cap, que al nàixer la llum banya, / las adorables cendras, encara tot plorant», *Atl. 1867 I, 64a*;³ després ho usà en *Canigó*: «un ayret *frescal* y seguit remorejava per les bardices», Pons i Massaveu (*Trascant per les Serres, 25*).

També Massó Torrents i Coromines se'n serviren: «de vegades l'optimisme de la nostra juvenesa desbotava, esvalotat i *frescal*, en cascades de rialles i cançons i empaitades per sobre 'ls llits, amb un enjogaçament de nois que surten d'estudi» (*Presons Imag., XIII, p. 119*); «Clavé és la *frescal* cançó d'una raça, que's deixonda, després d'una son de quatre centúries», id. (en *Catalonia, 6-1-1900*); però és perceptible que havent-se'n servit massa els escriptors floralescos, la gent de *L'Avenç* li començaven a trobar que ranciejava una mica, car el mateix Coromines escrivint al mateix Massó una carta sobre els magnífics *Croquis*, que dins del Castell acabava de rebre dedicats, li deia, 15-11-1897: «ara la lletra m'ha vingut de nou, me l'he empassada com una fruita *frescal* i regalada... Veu? Ja l'hi deia: aniria descapdellant-me aixís, i vostè em pendria per altre: li faria una crítica de pinyol dolç»; el cas és que no tornà a usar-ho en tota la seva obra després de 1900 i tots els noucentistes arraconaren el mot.

S'ha usat, encara, substantivat, per 'un indret fresc'; «De noy, en sas joguinas deixant-las en l'herbatge / un *frescal* de vegadas cercàvam vora'l riu, / pera nostres esbarjos, ahont, de bla fullatge / al reyetó robàvam, o a la verdosa, 'l niu», *Atl. VI, 17b*; canviat en la versió definitiva, però en aquesta, en canvi, l'introdueix en un parell d'altres passatges: «del bosc de flames mústiga la trauc, com vera rosa / que anyora trasplantada son marge regadiu, / y tan bon punt d'un sàlzer al dols *frescal* la posa, / colltorcent-se esllanguida: —Jo moro ací! —li diu» I, 46d; semblantment en l'escriptor tortosí Vergés Paulí (*Espurnes v, 26.37*). *Frescoi. Frescóis; frescorós; frescot, -ota* [Lab. 1839].

Frescum «tocino y carne de cerdo recién muerto», *DAG.*; doc. men. de 1789; també a Urgell i a Morella, «s'esmenten «el *frescum* y las sabrosas llenguanisses de San Martín» com a plats típics locals (rev. *Vallivana*, set. 1962, p. 4) = oc. ant. *frescum* «fraïcheur» (*PDPF*); avui *frescun* «odeur ou goût de viande fraîche, odeur de boucherie», rodan. *-cum* i llgd., *fres-*

quin gc. (*TdF*) i s'estén pels parlars SO. i SE. de la llengua d'oïl, frcomt. *fraichun*, dolois *fraichin*, Aunis i Vendée *fraichin* (Elle), Jud, Rom. LVIII, 291; té el sign. de «fresca» del *DFA.* en val., *EValor*, c. 1950; el derivat *frescumada* és 'ferum d'una mola de peix' (*BDC xiv, 30*), i ha continuat també enllà del Pirineu, allà amb el sentit d'«odeur de viande fraîche»: llgd. *frescumat* (*TdF*), fr. dial. ant. *freschumée* (Tilander, *Glanures Lexicographiques*). *Frescura* [*DTO. 1647*] «despreocupació», potser no d'influència acastellanada (cf. *frescal* en aquest matís, i l'ús d'Ag. en l'altre).

Fresquejar. Fresquiun, DAg. Fresquívole (1877, manca encara Lab. 1864; Verdaguier): «s'hi acosta pantejant, mira y remira, / mes, ayl, lo promontori que hi ovira / sembla un penyal per l'ona descalçat; / recula esferehit, com qui entre molsa / d'un *fresquívole* verger, rosada y dolça, / ha vist un escorsó mitx amagat», *Atl., Introd., 16c*; «¿per què t'amagues, Camprodon *fresquívole?*», *Canigó (DAG.)*; després usat per Costa i Ll. i altres: «y'l *fresquívole* oratge que hi corria, si li despertava la gana!», del Bosch (*Lo Segador, DBal.*); «un ayret suau y *fresquívole*, embalsamat per les flayroses erbes, dexondia an en Perot», Pons Mass. (*Trascant per les Serres, 16*).

Fresqueta [1695]: «*fresqueta de premsa d'estamper*: prellí tipici crater», Lacav., i veg. definició d'E. Toda en *DAG.*] = fr. *frisquette* [1584] i cast. *frasqueta* [1615]: el castellà sembla, a causa de la *a*, haver-lo pres per conducte del català, però el català degué adaptar-lo del francès, on deriva de *frisque*, mot afí a *fresc*, quasi variant d'aquest (si bé germanisme més recent que el fr. comú *frais, fraîche*), i amb el matís de 'viuag, esparvillat, bufó', probablement perquè serveix per donar més bona presentació a l'imprès; veg. els detalls de la qüestió en el *DCEC-DECH* (II, 949b).

Refrescar [1274] en el sentit d'auxiliar amb tropes fresques, amb més tropes: el senyor de Marrocs escriu a Jaume I: «prometem --- que'n lexarem venir el ric home e a aquels cavallers --- ab que vós nos *refresquets* atrestants cavallers, que sien ab Nós tro que ajam presa a Cepta» (p. p. Ant. de Bofarull, *Ant. Marina Cat.*, p. 76; *ABL* II, 310); «venguem endret Aode --- e exiren a Nós lo bisbe de Magalona --- e dixeren-nos --- que ells tornarien ab Nós a la mar, e que podíem *refrescar* aquí de conduyt, peròç can nostra companya seria molt marrida si no-m hi trobaven», Jaume I (*Ag.*, p. 479, § 490); «un sarraí de la lla qui havia nom Benaabet --- adux bé 20 bèsties carregades entre civada e --- e no erraria neguna setmana que no enviàs pertreyt a la ost, de civada e de farina, e de gelines e de --- sí que-ns *refrescaria* la ost e la-ns confortaria», id. (*Ag.*, 116, § 71); i en sentit semblant apareix en Muntaner, JoMartorell, etc. Amb sentit meteorològic, *el vent refrescave* 's'intensificava', en la *Questa de Reixac* (trad. «aloit angoissant plus et plus», 201.15) [fi S. xv en *AlcM*]; 'aplicar llevat': «posar lo llevat o *refrescar*: fermentare», Onofre Pou (*ThPu.*, 217).

Refrescament [a la *Crònica* de Muntaner], aproximadament 'refrigeri', 'auxili de menjar': «pa, vi e fruy-